

# Xạ trị là gì?

Xạ trị là một phương pháp điều trị ung thư dùng liều bức xạ cao để tiêu diệt tế bào ung thư và làm nhỏ khối u. Nó hoạt động bằng cách làm tổn thương DNA bên trong tế bào ung thư để chúng ngừng phân chia hoặc chết đi. Có hai loại chính: xạ trị chùm tia ngoài, phát ra từ một máy, và xạ trị trong, được đặt bên trong cơ thể.

Trang này dành cho bất kỳ ai đã được cho biết xạ trị có thể là một phần của điều trị ung thư. Trang giải thích cách xạ trị hoạt động, các loại chính và những gì cần chờ đợi.

## Phiên bản đơn giản

Xạ trị (radiation therapy, còn gọi là radiotherapy) là một phương pháp điều trị ung thư. Nó dùng liều bức xạ cao để tiêu diệt tế bào ung thư và làm nhỏ khối u. Ở liều thấp, bức xạ được dùng trong chụp X-quang để nhìn bên trong cơ thể quý vị, chẳng hạn chụp X-quang răng hoặc xương gãy. Xạ trị dùng liều cao hơn nhiều.

## Nó hoạt động như thế nào

Ở liều cao, xạ trị tiêu diệt tế bào ung thư hoặc làm chậm sự phát triển của chúng bằng cách làm tổn thương DNA của chúng. Các tế bào ung thư có DNA bị tổn thương không thể sửa chữa sẽ ngừng phân chia hoặc chết đi. Khi các tế bào bị tổn thương chết đi, chúng được cơ thể phân giải và loại bỏ.

Xạ trị không tiêu diệt tế bào ung thư ngay lập tức. Phải mất nhiều ngày hoặc nhiều tuần điều trị trước khi DNA bị tổn thương đủ để tế bào ung thư chết đi. Sau đó, các tế bào ung thư vẫn tiếp tục chết trong nhiều tuần hoặc nhiều tháng sau khi kết thúc xạ trị.

**Bức xạ làm tổn thương DNA trong tế bào ung thư để chúng ngừng phân chia hoặc chết đi, nhưng không phải tức thì.**

## Hai loại chính

Có hai loại xạ trị chính: chùm tia ngoài và xạ trị trong.

**Xạ trị chùm tia ngoài** phát ra từ một máy hướng bức xạ vào ung thư của quý vị. Máy này lớn và có thể ồn. Nó không chạm vào quý vị, nhưng có thể di chuyển xung quanh quý vị. Nó gửi bức xạ đến một phần cơ thể của quý vị từ nhiều hướng. Đây là điều trị tại chỗ, nghĩa là nó điều trị một phần cụ thể của cơ thể quý vị. Ví dụ, khi một người bị ung thư phổi, bức xạ chỉ đến ngực, không đến toàn thân.

**Xạ trị trong** đặt một nguồn bức xạ bên trong cơ thể quý vị. Nguồn này có thể ở dạng rắn hoặc lỏng:

- Với **nguồn rắn**, phương pháp điều trị được gọi là xạ trị áp sát (brachytherapy). Các hạt, dải hoặc viên nang chứa nguồn bức xạ được đặt trong hoặc gần khối u. Giống như xạ trị chùm tia ngoài, đây là điều trị tại chỗ.
- Với **nguồn lỏng**, phương pháp điều trị là một dạng điều trị toàn thân. Toàn thân nghĩa là thuốc đi theo máu đến các mô khắp cơ thể quý vị. Ở đó nó tìm và tiêu diệt tế bào ung thư. Quý vị nhận thuốc bằng cách nuốt hoặc qua đường tĩnh mạch bằng dây truyền. Với xạ trị toàn thân, các dịch cơ thể của quý vị, như nước tiểu, mồ hôi và nước bọt, sẽ phát ra bức xạ trong một thời gian.

Loại nào quý vị nhận phụ thuộc vào nhiều yếu tố. Chúng gồm loại ung thư, kích thước và vị trí khối u, và khối u gần các mô nhạy cảm đến mức nào. Chúng cũng gồm sức khỏe tổng quát của quý vị và việc quý vị có điều trị khác hay không.

## Vì sao dùng xạ trị và nó điều trị những ung thư nào

Xạ trị được dùng để điều trị ung thư và để làm dịu các triệu chứng của ung thư. Khi dùng để điều trị ung thư, nó có thể chữa khỏi ung thư, ngăn ung thư quay lại, hoặc ngừng hay làm chậm sự phát triển của nó. Khi dùng để làm dịu triệu chứng, nó được gọi là điều trị giảm nhẹ. Ví dụ, nó có thể làm nhỏ khối u để giảm đau, khó thở, hoặc mất kiểm soát đại tiện và tiểu tiện.

Xạ trị chùm tia ngoài được dùng để điều trị nhiều loại ung thư. Xạ trị áp sát thường được dùng nhất cho ung thư đầu và cổ, vú, cổ tử cung, tuyến tiền liệt và mắt. Iốt phóng xạ (I-131), một điều trị toàn thân, thường được dùng nhất cho một số ung thư tuyến giáp.

## Cách dùng cùng với các điều trị khác

Với một số người, xạ trị có thể là điều trị duy nhất cần thiết. Nhưng thường nhất, nó được dùng cùng các điều trị khác như phẫu thuật, hóa trị và liệu pháp miễn dịch. Xạ trị có thể được thực hiện trước, trong hoặc sau các điều trị khác để tăng cơ hội điều trị có hiệu quả.

Khi kết hợp với phẫu thuật, xạ trị có thể được thực hiện ở ba thời điểm:

- Trước phẫu thuật, để làm nhỏ ung thư.
- Trong phẫu thuật, để bức xạ đến thẳng ung thư.
- Sau phẫu thuật, để tiêu diệt bất kỳ tế bào ung thư nào còn sót lại.

**Xạ trị thường là một phần của một kế hoạch điều trị lớn hơn.**

## Giới hạn liều trong suốt cuộc đời

Có một giới hạn về lượng bức xạ mà một vùng của cơ thể quý vị có thể nhận an toàn trong suốt cuộc đời. Tùy vùng đó đã nhận bao nhiêu bức xạ, quý vị có thể không xạ trị lần thứ hai vào vùng

đó được. Nhưng nếu một vùng đã nhận liều an toàn trong cả đời, một vùng khác vẫn có thể được điều trị nếu khoảng cách giữa hai vùng đủ lớn.

## Buổi lập kế hoạch

Điều trị không bắt đầu ở lần khám đầu tiên. Đầu tiên là một buổi lập kế hoạch, thường gọi là mô phỏng. Quý vị nằm ở tư thế sẽ được điều trị, và một lần chụp xác định chính xác vùng cần điều trị. Đội ngũ có thể đánh dấu nhỏ trên da, hoặc làm một khuôn hay mặt nạ vừa khít để giữ quý vị nằm yên. Hôm đó không có bức xạ nào được thực hiện. Xem điều gì xảy ra trong buổi mô phỏng xạ trị.

## Ăn uống và làm việc trong khi điều trị

Xạ trị có thể gây ra tác dụng phụ làm khó ăn, như buồn nôn, loét miệng và vấn đề ở họng. Cơ thể quý vị dùng nhiều năng lượng để hồi phục trong khi điều trị. Vì vậy điều quan trọng là ăn đủ calo và chất đạm để giữ cân nặng. Nếu quý vị gặp khó khăn, hãy nói với bác sĩ hoặc y tá của quý vị, hoặc trao đổi với chuyên gia dinh dưỡng.

Một số người làm việc toàn thời gian trong khi xạ trị. Những người khác làm bán thời gian hoặc không làm. Có khả năng quý vị sẽ thấy đủ khỏe để làm việc khi mới bắt đầu. Theo thời gian, quý vị có thể thấy mệt hơn hoặc yếu hơn. Sau khi điều trị kết thúc, có thể mất vài tuần hoặc vài tháng để thấy khỏe hơn.

## Khi nào cần được giúp đỡ sớm hơn

- **Hãy gọi 911 hoặc đến khoa cấp cứu nếu** quý vị không thở được, bị đau ngực, không nuốt được nước bọt của chính mình, hoặc bị co giật hay đột ngột lú lẫn. Đừng tự lái xe.
- **Hãy gọi 911 hoặc đến khoa cấp cứu nếu** quý vị đột ngột lú lẫn hoặc rất khó đánh thức, chảy máu nhiều, hoặc nôn ra máu hay chất trông như bã cà phê. Đừng tự lái xe.
- **Nếu hóa trị là một phần trong kế hoạch của quý vị, hoặc quý vị có bạch cầu thấp, hãy gọi ngay cho đội ngũ chăm sóc của quý vị, ngày hay đêm, nếu** nhiệt độ của quý vị từ 100.4°F (38°C) trở lên. CDC nói phải gọi bác sĩ ngay lập tức. Sốt có thể là dấu hiệu duy nhất của nhiễm trùng, và nhiễm trùng có thể đe dọa tính mạng trong khi hóa trị. Cũng hãy gọi ngay nếu bị ớn lạnh, đau họng, loét miệng, đau rát khi đi tiểu, đỏ tại vị trí ống thông, hoặc bất kỳ dấu hiệu nhiễm trùng nào khác, kể cả khi không sốt. Nhiệt độ bình thường không phải là lý do để chờ. Nếu không ai trả lời nhanh, hãy đến khoa cấp cứu và nói rằng quý vị đang hóa trị.
- **Hãy gọi cho đội ngũ chăm sóc của quý vị ngay trong ngày nếu** vùng da được điều trị trở nên trầy xước, rỉ dịch hoặc hở thành vết loét. NCI gọi đây là phản ứng ẩm ướt, và nó có thể bị nhiễm trùng. Cũng hãy gọi ngay trong ngày nếu nhiệt độ từ 100.4°F (38°C) trở lên khi quý vị không hóa trị.
- **Hãy gọi cho đội ngũ chăm sóc của quý vị trong vòng một hoặc hai ngày nếu** vùng da được điều trị ngứa, bong tróc hoặc có cảm giác như cháy nắng mà kem bôi không giúp được.

Cũng hãy gọi nếu buồn nôn, đau miệng hoặc vấn đề ở họng khiến quý vị không ăn uống bình thường được. Đừng chờ đến lần xem xét theo lịch kế tiếp mới nói.

Nguồn: [NCI — Skin and Nail Changes During Cancer Treatment](https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/skin-nail-changes) (cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/skin-nail-changes) và [CDC — Fever during cancer treatment](https://www.cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html) (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html)

---

### Dựa trên một nguồn đáng tin cậy

Đây là bản dịch bằng ngôn ngữ đơn giản của nội dung giáo dục dựa trên Viện Ung thư Quốc gia Hoa Kỳ. Vui lòng đọc nguồn gốc để có thông tin đầy đủ và cập nhật. Chỉ mang tính giáo dục — không phải lời khuyên y tế. Hãy luôn trao đổi với đội ngũ chăm sóc của bạn.

Viện Ung thư Quốc gia Hoa Kỳ: [cancer.gov/about-cancer/treatment/types/radiation-therapy](https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/types/radiation-therapy)

**Cập nhật lần cuối:** 2026-09-29

Bạn có quyền được cung cấp thông dịch viên miễn phí. Tại Hoa Kỳ, các bệnh viện và phòng khám nhận tài trợ liên bang phải cung cấp thông dịch viên đủ trình độ mà bạn không phải trả tiền. Bạn có thể yêu cầu tại quầy tiếp nhận hoặc trước buổi hẹn. Bạn không cần đưa người thân hoặc trẻ em đi để phiên dịch.

**Trực tuyến:** [cancerexplained.org/languages/vi/radiation-therapy](https://cancerexplained.org/languages/vi/radiation-therapy)

Dịch từ bài viết tiếng Anh trên [cancerexplained.org](https://cancerexplained.org). Bản tiếng Anh là bản đã được đối chiếu với nguồn.

Chỉ là thông tin giáo dục, không phải lời khuyên y tế. Một hệ thống biên tập có hỗ trợ AI đã giúp soạn trang này. Chưa có người thẩm định y khoa nào được nêu tên đã xem xét trang này, trừ khi có nêu tên.

Được in, sao chép và chia sẻ miễn phí nếu giữ nguyên nội dung. Không cần xin phép. Vui lòng không thay đổi nội dung y khoa. Trích dẫn: [cancerexplained.org](https://cancerexplained.org). Thông tin giáo dục, không phải lời khuyên y khoa.